

עין משפט נר מצוה

בו א ב מיי' פ"ב מהל' יו"ט הלכה יא סמג לאון סה עה טו"ט א"ח ס"י תמן סעיף ב: בו ג מיי' פט"ו מהל' מאס' הל' סה [ופט"ו הלכה יב] סמג לאון קמא טו"ט י"ד ס' נט סעיף ה: בח ד מיי' שס פט"ו הלכה כו טו"ע שס סעיף ו: בה ה (מיי' פ"ב מהל' יו"ט הי"ח) טו"ע י"ד ס' קב ס"ד בהג"ה עיין טור א"ח ס' תתק: ל ו מיי' פ"א מהלכות יו"ט הלכה כו סמג לאון עה טו"ע א"ח ס' תתק סעיף ה: לא ז מיי' פ"ג מהלכות קידוש החדש הלכה כ: לב ח מיי' שס פיה הל"ה ופ"א מהל' יו"ט הלכה כא: לג ט מיי' פ"א מהלכות יו"ט הלכה כו סמג לאון מה טו"ע שס [וסמנן מר סעיף א]: לד י מיי' פ"ג מהלכות קידוש החדש הלכה ה:

רבינו חננאל

אמר רבא הלכתא כוותיה דרב בהני תלת בין לקולא בין לחומרא. חדא הא דאמר, ואידך ב' יו"ט של ר"ה, רב אמר נולדה בראשון אסורה אפילו בשני, ואידך ב' י"ט של גליות רב אמר נולדה בראשון מותרת בשני, ורב אטי מספקא ליה והוה עבדי לחומרא, מבדיל מיומא טבא לחבריה, שמא יו"ט שני חול הוא, ומקדש שמא אתמול היה חול ועשוי ביום שני יו"ט. אמר רבה כוותיה דרב אטי מסתברא כו', וחדא האבא ואמר כרב מסתברא דתנן בראשונה כו', ואסיקנא והאינא דידעינן בקביעא דירחא מ"ט עבדינן כגולה תרי יומי, משום דשלחו מא"י הוהו לעשות שני יו"ט כמנהג אבותיהם, דחיישין שמא יגזרו שמר ויטבחו חשבון הקציעות ויבואו לדיי קלקול. א"ר יוחנן עצים שנשרו מן הדקל בשבת אסור להסיקן ביו"ט ואל תשיבני ביצה. כלומר אל תקשה עלי. ומפני מה [אנן] מתיר ביצה שגולדה בשבת כי מותר לאוכלה ביו"ט כו', ופשוטה היא. והלכתא כוותיה בעצים ולא ביצה. אמר רב מתנה עצים שנשרו מן הדקל לתנור ביו"ט מרבה עליהן עצים מוכנין ומסיקין. דקיי"ל אסור עצים כי האי גונא גזרה חזרובן שמא יעלה ויתלוש, ואע"ג דקיי"ל אין מבטלין אסור לכתחלה (ביב"ט)⁶, הני

ד:

וּרְתַנְן אִין מַבְטְלִין אִיסור לַבְתְּחִילָה. ואע"ג דמדאורייתא חד צתרי בטיל היינו היכא דמיערב ממילא אכל למערביניהו צידים לצטולי אסור דהכי תנן צמס' תרומות (פ"ה מ"ט) סאה של תרומה שנפלה לתוך תשעים ותשעה של חולין וחזרה ונפלה לתוכן סאה של חולין ורצה עליהן בשוגג מותר צמוד אסור דאין מבטלין איסור לכתחילה ומשני הני מיילי דלאורייתא אכל דדרבנן מבטלין ומש"ה הפילה אסור דאין מבטלין אסור לכתחילה אכל הכא לא אמרינן הכי דשפיר מבטלין לכתחילה ואס תאמר לעיל (ג.): גבי עגול דהוי תרומה דרבנן יוסיף עליו ויבטל וי"ל דהא דלמר דרבנן מבטלין⁶ היינו דבצר שעיקרו מדרבנן כגון מוקצה דעיקרו אינו אלא מדרבנן אכל דבצר שעיקרו מדאורייתא כגון תרומה דליכא שום דצר דלאורייתא כגון דגן מירוש וילצר אפילו צמקוס שאינו אלא מדרבנן כגון בשאר פירות אין מבטלין וכן משמע פ' גיד הנשה (חולין נח), גבי ההיא פלגא דזיתא דתרצה דנפל דקולא סבר מר צר רב אשי לשעריניהו צתמלין פלגי דזיתא א"ל אבוא אל מזולא צשיעורי כו' ואין מבטלין ואמאי לא הוסיף עליהן עד⁶ [ששים] כדי לצטל אותם אלא שמע מינה כיון דעיקר איסורו דלאורייתא כגון היכא דליכא כזית⁶ הכי נמי דליכא כזית וליכא אלא אסור דרבנן אין מבטלין⁶:

ונתקלקלו

קא סבר רב אסי קדושה אחת היא והא ר' אבי מבדיל מיומא טבא לחבריה רב אסי ספוקי מספקא ליה ועביד הכא לחומרא והכא לחומרא אמר ר' זירא כותיה דרב אסי מסתברא דהאידינא ידעינן בקביעא דירחא וקא עבדינן תרי יומי אמר אבבי כותיה דרב מסתברא⁷ דתנן י'בראשונה היו משיאין משואות יומא והיכא דכמוזו שלוחין שיהו שלוחין יוצאין ואילו בטלו כותים עבדינן חד יומא והיכא דכמוזו שלוחין עבדינן חד יומא והשתא דידעינן בקביעא דירחא מאי מעמא עבדינן תרי יומי משום דשלחו מתם⁸ הוהירו במנהג אבותיהם בדיכום זמנין דגזרו המלכות גזרה ואתי לאקלקולי אתמר שני ימים טובים של ר"ה רב ושמואל דאמרי תרווייהו י'גולדה בזה אסורה בזה דתנן⁹ י'בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום¹⁰ (כולו) פעם אחת גשתהו העדים לבא ונתקלקלו

ביצה פרק ראשון ביצה

איכו השסא. אס הוריתי לך אתמול בשכרומי: **אשטלאי**. שכחתי ושגמתי והיייתי מורה זו הימר משום דקיימא לן בשאר דוכמי רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן עכשיו יפה דחיתין עד היום וזוכרתי: **הא אמר רבא**. לקמן (דף ה.): **הלכסא כוסיה דרב צהני חלס**. שאמר לענין צילה זו משבת ויום טוב¹ ולקמיה צשני ימים טובים של גליות נחלק להקל והשלישי צשני ימים טובים של ראש השנה נחלק להחמיר: **מן הדקל**. שנשצר בשבת: **אסור להסיקן ציוס טוב**. הסמוך לו: **ואל פשיבני ציזה**. שאמרתי צה נולדה בזה מותרת בזה דהכא שייך למיסר טפי: **ומאי טעמא ציזה כיון דציומא**. אי לאו דאסירא משום דנולדה בשבת הוה חזיא לגומעה חיה שיש בני אדם גומעין כן: **ולא שרי ליה (מר) עד למחר מידע ידיע**. כי שרית ליה למחר ואתמול לא שרית דבת יומא אסירא אכל עזים דשבת כיון דציומיהו בלאו אסור מוקצה נמי לא חזו שאין מצערין אש בשבת: **אי שרי להו (מר) למחר אסי למימר**. אס נפלו צו ציוס נמי שרו ואתמול שלא בערנוס משום דשבת לא חזי להסקה: **והא קא מהפך צאיסורא**. כשמוליכין בתנור מוזהר לזוית: **צהיסרא מהפך**. שהאסור צטל צרוב: **והא קמצטל אסור צידוס וסנן אין מצטלין אסור לצתחלס**. דאע"ג דאסירורא צטיל צרובא הני מיילי היכא דליערב ממילא אכל לאערצוי ולצטולי צידוס אסור דהכי תנן צמס' תרומות (פ"ה מ"ט) סאה תרומה שנפלה לתוך תשעים ותשעה וחזרה ונפלה סאה של חולין אס שוגג מותר ואס מזיד הפילה לאותה סאה אחרונה כדי להשלים מאה חולין להעלות את התרומה אסור: **נדאורייתא**. כגון מוקצה דהכא: **של גליוס**. שאין עושין אותו אלא צני גליות הרחוקים מצית דין ואין השלוחין יכולין להגיע אללס מראש חדש עד יו"ט להודיעם בציזה יוס נקצע החודש אס ציוס שלשים

אס ציוס שלשים ואחד ועושין צ' ימים יו"ט מספק ומדלאורייתא ציוס הראשון צצתון וציוס השציעי צצתון ותו לא: **מוסרס צוה**. דחד מינייהו חול הוא וממה נפשך שריא: **אסורה צוה**. כדמפרס ואזיל: **לימא קסנר רב אסי קדושה אחס היא**. חכמים קבעוס על צני גולה לעשותם לדורות מחמת ספק זה והטילוס עליהם כחומר יוס ארוך: **והא רב אסי מצדיל**. ומצדך המצדיל צין קדש לחול דקסבר קיס לן צקציעא דירחא ויו"ט שני חול גמור הוא. משום מנהג אבותינו שלא ידעו צקציעת החדש כמוזו ועשאוס מספק מאלהין אהמוזו עושין אותם: **ספוקי מספקא ליה**. אס חק חכמים הוא שהוטל על הגליות לדורות ואפילו ירצו צהס חכמים יודעי העתים יהיו עושין אותן שנים א"כ הרי הוא מצדרי סופרים כיוס ארוך או אס הן עשאוס מאלהין מספק וחד מינייהו חול ולמאן דקיס ליה צקציעא דירחא צני אצדולי: **כוסיה דרב אסי מספצרא**. דאסיר: **קיס לן צקציעא דירחא**. על ידי חצבון שמחצצין מולדתו² אנו למדים אס נראה ציוס שלשים אס לאו: **ועצדינן תרי יומי**. אלמא חק קצוע הוא מתקנת חכמים על ישראל הרחוקים לעשותן ואפילו צלא ספק הלכך כחד יומא אריכא שויניהו: **כוסיה דרב מספצרא**. שאינו חק אלא מדאגת הספק החמירו עליהם הגליות: **צראשונה**. קודס שקלקלו הכותים והשאיזו הס משואות ציוס שלא קצעו צו החודש כדי להטעות את ישראל: **משיאין משואוס**. כמו להעלותם משאת העשן מן העיר (שופטים כ) (סימון) צבערה. וצראש השנה³ מפרס להו. וצהן היו יודעין כל צני הגליות הקרצוצים והרחוקים את קציעת החודש ולא היו עושין אלא יו"ט אחד צכל מקוס: **שיהו שלוחוס יואאס**. ועד מקוס שיכול להגיע צתוך חמשה עשר ימים הס מודיעים ועושין יוס אחד והשאר עושין שני ימים: **ואזילו צטלו הכוסיס**. הדרינן ועצדינן משואות צראש ההרים וידעו הכל: **ועצדי חד יומא**. צכל דוכתא. והאידינא נמי היכא דמטו שלוחין קודס יו"ט עצדי חד יומא שמע מינה לא קצעוס עליהם צתקנה לדורות: **דגורי המלנוס גורה⁴**. שלא יתעסקן צתורה וישתכח סוד העיצור מכס ותעצדו נמי חד יומא ואתי לקלקולי ולעשות חסר מלא ומלא חסר ותאכלו חמץ צפסח: **אסורה צוה**. שהס ודאי חוק קצוע⁵ להיות כיוס ארוך מדרבנן שמתחילה לא מחמת ספק התחילו לעשותן: **כל היום**. יוס שלשים של אלול. ומצערב היו אסורין צמלאכה שמא יתקדש החודש למחר וממלא שהלילה הוה יו"ט שכן כל היום מצפין לעדות רואי הלצנה אולי יצואו וכל עשה צצאין עד שמתחן היו מקבלין עדותן ומקדשין החודש צו ציוס: ונתקלקלו

מיילי בדאורייתא, אבל האי דמדרבנן אסור, אפילו לכתחילה שרי. ואפילו לרב אשי דאמר כל דבר שיש לו מתירין כגון הני עצים דלמחר שרו לא בטיל, הני מיילי היכא דאיתא בעיניה, אבל הני עצים כבר נשרפו, ולפיכך בטלי ושוי למיפא⁶ בתנור. והאי דאמרי רב ושמואל בשני ימים טובים של ר"ה נולדה בזה אסורה בזה, דתנן בראשונה היו מקבלין עדות כו'. ש"מ מדקתני סיפא אם באו מן המנחה ולמעלה נהגים אותו היום קדש דקדושה אחת היא. פירוש, שכיון שבבית הוועד פעמים היו עושין ר"ה ב' ימים טובים, לפיכך החמירו בהן ועשאום קדושה אחת.

^[1] אינו מנין לצטנל אסור לכתחילה אפילו בחול אסור וצ"ע. צ) ומשמע דאי לא צטלי אסור לאפות ועי' מוס' פסחים ד' כו ע"ב ד"ה חדש וצ"ע

מסורת הש"ס

^[1] [לקמן ה:–ז] צ) שבת טט. ע"ש, א) [ע"י ר"ש ספ"ה דמזמרות], ד) ר"ה כב:–כג: [א] [נמשנה דר"ה] [לפא], ו) [ליוס טוב. רש"י], ח) צס"א: מולדיו, ט) [דף כג:–ד] י) צס"א: שמדל, צ) צס"א: חכמים, א) מאה. רש"י, ח) הכי נמי היכא דליכא כ"ל

^[2] גליון הש"ס

^[3] גמ' והא רב אסי מבדיל. עיין מיטצ"א סוכה דף מז ע"א ד"ה והלכתא: תוס' ד"ה ותנן וכו' היינו בדבר שיעקרו. ע"י פסחים דף ל ע"א תוס' ד"ה לשהיה:

^[4] מוסף רש"י

^[5] מרבה עליהם עצים. ומצטלס צרוב (שבת כס:). בראשונה היו משיאין משואות. לאחר שקדשו החדש ולא היו צריכין לשכר שלוחים לשלול לגולה (הודיע, כי המשואות מודיעים אותן [ד"ה בב]). משקלקלו הכותים. והשאלו גם הם משואות שלא בזמן החדש להטעות ישראל וצ"ד לא היו משיאין משואות אלא מחדש שנתקדש ציוס ל', וכשלא היו משיאין לערב של יוס ל'

^[6] הכל יודעין שהחדש מעובר, ופטם אחת עיבדו צ"ד את החדש ולא השאלו משואות לערב ל' והכותים השאוס צהרים שללס והטעו את צני הגולה לעשותו חסר (ס"ח).

^[7] מוסף תוספות

^[8] א. דאם לא כן מה הורעילו חכמים בתקנתם שאסרו עד שישים הואיל שיכול להוסיף ולבטל האיטור. תוס' פסחים ל' ד"ה לשהיו.